

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.

У Београду 15 Фебруара 1875.

Број 6

Илази четири пута
у месецу.

Претплата се шаље уредништву.
Уредништво је у богословији

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 фор. на по год, 30 гр.
или 3 фор. на три мес 15 гр. или 1
фор. и 50 нов.

Год. II.

Слике из историје Срба.

од С.

(НАСТАВАК).

Живот народњи је у народној свести и народњим пој-
мима, у скупу његовог знања стварног и моралног. Пред-
ставник је такве народње свести и била црква и црквена
књижевност. Та књижевност није се могла развити за време
предиковања вере на туђем језику; није се могла развити
многобошка књижевност, јер није имала научних представника;
богумилство није се могло утврдити са лажним књигама.
Није дакле било другог пута, него пригрлити Христову науку
са словенском азбуком и књижевношћу, створити из народњег
свештенства научене представнике и остварити преко народњих
школа српску цркву и српску просвету. Руке не стрељају
куд очи гледају, већ куд разум заповеда. Источна је црква
већ дала словенским племенима и азбуку и књижевност. Сад
се, једино радећи у томе правцу, и могла развити свест у
народу, том (на народњем језику) књижевношћу. Радити
овим правцем морало се и с тога, што није било политичке

уједињености, а није било зато, што није било ни у народњем мишљењу, ни у њиним приликама, па није било ни у цркви. Ни преширке и борбе пределних кнежева, ни страни утицаји Рима и Цариграда, ни унутрашње јереси и многобоштво, нису такве основе, на којима би се могла подићи стална државна зграда. Становништво пак српско почињући од Србице па до Хрватске у одсудној већини већ је исповедало православну веру, било под суверенством грчким; међу тим су приморске области спадале у круг црквене власти барске и спљетске зависећи од Рима, па ево са чега су приморци и крштавани по обредима римске цркве, као што се најбоље види по првом српском љетовничару дукљанском, који је чинио преводе са словенског на латински језик. Остали хришћански српски свет крштавао се по обредима источне цркве, а нарочито у Рашкој. Ето зашто се Стефан Немања, дошавши у Рашку, у тридесетој години изнова крстио. Овим поступком задобије љубав Рашана; надбије противнике, поче зидати православне цркве и са грчким свештенством искорени многобоштво и богумилство и уведе ред и јединство. Битка на Пантинеу у дну Косова у Рашкојој **Пекн оу грдоу Раск** изрекла је смртну пресуду племенском нереду ствари, а сабор у Раси опет смртну пресуду раздирућим отровним јересима богумилства и многобоштва. Темљ је државни био основан, а крсташи освојивши Цариград баш у почетку тринајестог века и основав латинску империју избавише србе од суседства грчког, јер се цар и патријарх преселише у Никеју. Српска црква није могла захватити дубоког корена у народу, догод су у српским земљама бивали грци — странци владике. У исто доба и грцима није било тако лако обдржавати свезу са српском црквом, кад ова дође између латинских држава. Па и Србима је теже било ићи у Азију за грке архијереје. Краће рећи, без народњег свештенства и духовне народње власти није се могла извести народња морална уједињавајућа снага. У овом тренутку и јавља се величије сина Немањина Архимандрита Хилендарског Савве. Он употреби ту

прилику, оде у Nikeју да изради да се добије црквена самосталност и народње свештенство. Ево како о томе пишу староставне књиге: „Сад је време — рече св. Сава — да с божијом помоћу извршим жељу мога срца, коју имам о мојој отачбини“ и задобити самосталност црквену, па рече цару Теодору Ласкару: „Бог који нам у свему помаже, помогао је, те је из земље людѝ наших злокврѣа ересь отцѣмь монмь и нмн прогнанн и прлвославна вера възвращаеть и множит се. Једно јединито немамо, на име, трпимо оскудицу, свога архијепископа немамо у нашој земљи, који би освештавао и учио.“ За то моли цара „да се један од сународника мојих освети за архијепископа земље наше.“

Цар заповеди да му дођу сви остали срби калуђери, који су отишли у Nikeју са св. Саввом и погледав их рекне; „свети отче! твоја су браћа сва честна и светитељи; али за тако високо званије апостолскога престола, неверујем да су веома способни Моја душа благонаклоњена је теби.“ Савва се почне одрицати, на што му цар рекне: „Немој се одрицати нашег апостолскога избора.“ И свети Савва буде посвећен за Архијепископа све српске земље . . . При посвећавању присуствовао је цар са свима великим и нижим чиновницима и говораху: „достоинь.“ Даље се вели: „цар и патриарх учинише српског архијепископа својим сепрестолником и сатрапезником.“ Па како цар тако и патријарх мишљаху, да сваки српски архијепископ мора ићи у грчку патријаршију, да се тамо посвећује. Св. Савва опет је мислио другче Овако о том вели наша староставна књига: „божански разум у срцу имајући, он разсуди, како је тешка оваква дугачка путовања путовати, и како треба много злато даривати и издавати кад буде у царски град одлазило да се тамо архијепископ посвећује; па за овим, узевши на ум размирице владалаца источних са западнима и посрѣдѣ ихь нестроѣннѣмь боудѣше бѣды и ѹдовство цркве доклен се у цариград долази за освећење; или опет могу цар и патриарх абог неке мрзости нашу цркву

под својом управом задржати. И кад је све ово разсудио и са сваке стране претресао, он је хтео и од свију ових залѧ да избави српску цркву, те да је она слободна и самостална. Сѣи всѧ скръбнаѧ разсъдникъ и бѣ всѧхъ снхъ свободноу и о бозѣ самовластноюу, нхутоже обладати нѣмоу вѣстоунон, злпдноюу нашоу цръков оустронтн хоте.

Пошто је све то тако расудио, оде цару, наведе далеко путовање и политичке незгоде, па га замоли, да му се самосталност српске цркве потврди „оусты и роукою и писаниемъ“ да одсада не долазимо овамо за освећење нашег архијепископа, него тамо (у Србији) „сконни епископы освѣщати се.“

Кад цар чу ту молбу: прѣмени лице своје високаго радн прошения; ниже ко патриархоу бноудъ и вѣсьмъ благороднимъ вьгодно помисли се. хотѣхоу ко освѣщенствомъ и клас.ноу цръковною, тако покоривн себѣ снхъ послушливн же и дрноснвн нмѣтн; али због велике љубави према св. Савви „стиѣаше се да га незадовољна одпусти; па и по нужди утоливши негодовање, испуни молбу Савину Патријар написа благослов, да више не долазе из српске земље срби, кад им буде требало посвећавати архијепископа или епископа, већ нека сам архијепископ са съборомъ својих епископа или опет сами епископи да се искупљају и посвећују себи архијепископа, ца и патријарх руком и устима са свима архијепископима, митрополитима и епископима св. Савву и све који после њега дођу благословише; и заповест благословења сваки својом руком подписавши дадоше св. Савви. При полазку патриарх даде српском првом архијепископу ову повељу:

„Герман, васиљенски патриарх, архијепископ Цариграда, новога Рима. У име господѧ нашег Исуса Христа, посветих Савву за архијепископа све српске земље и дадох му по Богу власт, по свој мојој области црковној епископе и свештенике и ѣаконе постављати, везати и разрешавати узроке људских прегрешења и све учити и крстити у име оца и

сина и св. духа и као да сам ја, тако да сви слушају, који су по Христу православни хришћани.“

Први српски архијепископ Савва дође у Србију доневши са собом све што је потребно за велику цркву и законске књиге, где га тако дочекају, да је сва земља била весела, јер је он донео независност и самосталност српске цркве: и *сузуба радост и веселије бивајет о његовом пришествију* (долазку). . . . И посаветовав се гдје ће епископе поставити и одма постави дванајест Срба за епископе, у различним српским покраинама.

Повседневно је служио и постављао свештенике и ђаконе и ипођаконе и чтеце и тако је поучавао да су сви живом радошћу били испуњени, двојеумци доведени на прави пут, а неверници покршћени. Дође у Жичу и трonoше је. И позове свога брата Великога Жупана Стефана **съ високини и съ вѣсьми блгороднини у Жичу и бешѣ сазвани ипати и војводе и хиљадаши и стотинаши и малих вѣкзиѣ** с великими, а архијепископ онет сазове све епископе, игумане и све прквене служитеље т. ј. свештенство. На томе збору државном архијепископ им каже: све сам оставио, ништа не желим разма да живим у пустињи; но сада, што сам оставио пустињу, нисам то урадио ради себе, него ради вас и ради српске земље и државе.“

Па пошто је објаснио смисао државе и државне радње он рекне: „Ви знате браћо шта је урадио наш отац Симеун: вас је утврдио и умножио и распротранио и многи сте начелници и властници, ипати и војводе, многи сте жупани мали и велики, **не льпо ѣсть вами ѡбладмоуомъ слном власти с вами єдиноименитоу бити и звати се**; но како сам ја ради вас, влашћу посвећења за главу цркве поставио*; онда и **вами ифроь обладмоуаго вѣнцемъ царьствниа оукрасити подобно ѣсть. И се въ вамѣ уьсть и похвалъ, славъ же и велнучство**“

Кад сви саслушаше његове речи, зарадоваше се и говораху му: Сам те је Бог к нама послао, па ћемо твоје речи као божије послушати!“

После оваквог решења државног збора у очи Спасовадне, сутра т. ј. липем на Спасов-дан, за време службе божије кад је било време венчати великог жупана Стефана, прими га у олтару пред светом трапезом и молитвама и молењем благословивши га, украси га багрџницом и бисерним пасом и венцем царства увенча частну главу и миром мироса *Краљем српским* наречега. И сви људи поклонивши се; многа му љета пожелеше. а сви одјекнуше: „дабогда, дабогда!“ (**БОУДЕТЬ И БОУДЕТЬ**).

После службе *нови* Архијепископ и *нови краљ* даду велику част сакупљеном збору и народу. Сви су били весели а највише се радоваше **Стефанъ по милости божиенъ кнѣзьини краљъ и самодръжцьъ всѣ српске земље и поморьскіе за то**, што се беше искупила таква множина света „**ѿ многихъ странъ**“. Ову знатну светковину заврши први србин и први архијепископ беседом, у којој разложи значај светковине, изложи праву веру и разложи различне јереси, које губе српску цркву и српски народ и установивши духовно воинство Христово од срба, нареди, да се обучавају деца наравно у манастирима.

И тако самостална српска црква и архијепископија донесе собом и узвишење жупанства на краљевство. Да би се ујединила српска племена у један народ у мислима и имену одпочне се зидање цркава и манастира тако, да је сваки манастир у једно био и град и манастир. Мало помало прекриле градови — манастири све земље српских племена и за свима се утврди опште име „*србин*“, које је у исто доба означавало и означава православнога Хришћанина. Није нам намера да критишемо тадашњи правац живота и епоху код свију европских народа, где је наука једино и нашла склоности у зидовима манастирским. Манастири су ујединили руска племена — правично вели Диксон¹⁾; манастири су придобили Грчкој, у којој је најмање Грца становника, читаве словенске области и пределе. И српски градови — манастири

¹⁾ La Russie libre p. 80.

од св. Савве постану утемељитељи српске народности, скло-
 ништа науке, градови за одбрану, а монаси главни књижевници.
 И заиста се по манастирима одма јавља српска књижевност,
 коју одпочињу први краљ и први Архијепископ описом жи-
 вота свога оца. У колико се више зидало градова — манастира,
 у толико се брже губиле разлике племенске и она се сва сли-
 вају у *српски народ*, како травуњини, тако и дукљани, како
 моравци, тако и дарданци са трибалима и јавља се једна
 српска војска, српске земље и беле српске цркве и манастири
 са српским светитељима, те како на земљи, тако и на небу
 срби сви скупа раде српски посао. Градови — манастири и
 православна вера јесу оне снажне чињенице, које су све по-
 крајине српске слиле у једно, у један солидаран народ, на
 управу кога кад дође јуначан и силни Душан, могао је
 сасвим темељно и слободно говорити, о својој слави св. Аран-
 ђелу, стубовима српског царства у Вишеграду (више При-
 зрена у Шари): „Будите ми сви весели и славите св. Аран-
 ђела“, а по свршетку славе: „Вазљубљени кнезови и војводе
 на коју ћемо страну: да-л, на Грчку или Алеманску?“ У
 оваквој једнодушној радњи и у уједињеном душевно народу,
 није било можно а да ненапредује и држава и црква, као што
 се види из ових Душанових речи од 1347. у Скопљу: „И по
 милости божијој подкигохъ сли краљевски на царство и архи-
 епископнио на патр..ршество и епископне на митрополнѣства...
 И съ съборомъ срѣбьскимъ кьцарн се и постави патриарха.“

Из реченога јасно се види, како је архијепископија до-
 нела краљевство, а царство патриаршију. Па како власт ду-
 ховна, тако и светска само су добро вршиле своје задатке. Није
 било борбе као на западу, нити је српска црква као западна
 ишла противу науке: у њеној историји нема инквизиције, нема
 ауто-да-фе, пред њеним олтаром нису клечали философи, она
 није водила на спалиште никога, ко се науком занимао. У данима
 пак државних несрећа једина је црква наша дизала свога морал-
 ног гласа противу нереда и насиља, као што је на збору у Приз-

рену против убилца Вукашина: „Прѣстани Вљкшиње насилља уни-
 нити, на бршчу је царство и по родоу и по кољноу;“¹⁾ или у оно
 време по смрти Вукашина, кад земља оста кроз шест година
 без краља, црква је припомогла, да се непоруши држава,
 помазавши на царство кнеза Лазара. И српска црква не само
 да није била сметња државној власти, него је била напротив
 једини искрени савезник и најоданији помоћник. За то их
 и видимо сложне, како у остварању државне мисли, тако и
 у сложном ударању на општега непријатеља — различне
 јереси.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Да ли је апостол Петар кадгод био и живео у Риму.

(СПОР ИЗМЕЂУ КАТОЛИЧКИХ СВЕШТЕНИКА И ПАСТОРА ЕВАНГЕЛИЧКЕ ВЕРОИСПОВЕДИ
 9 И 10 ФЕБРУАРА 1872 Г. У РИМУ.)

(НАСТАВАК).

Но католички богослови могу на ово да кажу: „па ако Петар
 није дошао у Рим друге године царовања Клавдијева, он је могао
 доћи идуће за овом године. Његов долазак у Рим управо 42-е, а
 не које друге године после рођ. Христова, није никаки догмат вере;
 једна година раније или доцније не може да уништи факт његова
 живљења у Риму.“ — Ако је тако, онда где су оних 25 година, за
 време којих је Петар, по доказивању тих истих богослова, био прво-
 свећеник у Риму? Но да видимо даље.

Историја нам казује, да је Ирод Агрипа, сродник Ирода ве-
 ликог, умро у 45 год. после рођ. Христова. А по причању књиге
 „Апостолска Дела“ тај исти Ирод наскоро пред своју смрт . . .
 „одпочео је да гони неке што су припадали цркви... и убивши
 мачем Јакова брата Јованова... ухватио је и Петра те га бадио
 у тамницу...“ А после, испривав чудно ослобођење Апостола,
 књига ова велц даље: „и Петар... дође у дом Марције матере Јована,
 који се звао Марко, где бијаху многи сабрани и мољаху се Богу...
 А он, махнувши на њих руком да ћуте, каза им како га Господ

¹⁾ Тада патријархъ съ съборомъ рекше: слава тебе Господи дьготрѣвике,
 и многомилостиве, призри съ высоты светые ское на озлобленіе люди
 скор и виждь неправедни соудъ, еже съ насиліемъ възимлютъ.“

изведе из тамнице, и рече: јавите ово Јакову и браћи. И изишавши отиде на друго место.“ Ако је, дакле, наскоро до 45 год. после рођ. Хр. Ирод бацно св. Петра у тамницу и њега ослободио анђео и т; д., онда се из тога јасно види, да он од тога времена није био у Риму, него се находио у Јерусалиму, и у таком случају његово 25-годишње првосвештенство у престоници царства мора да се скрати бар са три године.

Но ипак католички богослови могли би рећи, да је св. Петар одпутовао у Рим одма после ослобођења својсга из тамнице, јер се у самој књизи, о којој говоримо, вели, да је он, изишавши, отишао на *друго место*; а то *друго место* и јесте Рим. Но зар је Рим био какво незнатно сеоце, те да се означава таким ништавним називом *друго место*? Зар Рим није имао своје собствено име, — бар у толико, у колико су имали своја имена Лида, Јопија, Тесарија и т. д., те да не би нужно било притицати к таким неизвесним и неопредељивим изразима, као што је — *друго место*? Зар се ово слаже са изразима писца књиге „Апостолска Дела“? Најпослед, да ли се то слаже са оним, што је написано даље у св. Писму о св. апостолу Петру? Да видимо.

По причању II главе посланице Галаћанима, апостолски сабор држан је у Јерусалиму на четрнајест година после тога времена, кад је апостол Павле био у тој вароши ради виђења с Петром, т. ј. 56 године после рођ. Христовог. На томе истом Сабору био је и св. Петар, што се доказује следећим речима књиге „Апостолска Дела“ „... по дужем већању уста Петар и рече им...“ Дакле у 56 год. после рођ. Христ. Петар се још налазио у Јерусалиму. Па како је онда могао да буде у Риму и да тамо оснује своју катедру после чуднога ослобођења својега из тамнице? Како може израз: *у друго место* да означава престоницу царевине? — Али зар се он није могао вратити из Рима у Јерусалим те да буде на тамошњем Сабору? На ово питање ми одговарамо: А зар се јерусалимски сабор сазивио посредством писмених позивница? И зар се не види да Апостоли не само што нису позивани у одређено време, него напротив као да су се случајно нашли сви у Јерусалиму као месту својега сталнога живљења и природном центру своје радње? Али баш и да допустимо, што се не може веровати, да је сабор одређен раније, по како ћемо да објаснимо то, што Петар, дошав из Рима, у овој торжанственој прилици ништа не говори ни о својем тако важном путовању, нити о новим сјајним судбама Рима? Ово ћутање не да се објаснити у толико пре, што су на овом сабору св.

Павле и св. Варнава давали тачан и опширан извештај о свему, што су они урадили међу незнабошцима. На тај начин излази, да су сви успеси хришћанства побројани били на овом првом сабору, а само о Риму није казано ни једне речи. Зар није природније признати, да св. Петар до јерусалимскога сабора, т. ј. до 56 год. после рођ. Христова, није ни могао бити у Риму ради основања у њему своје катедре и да се његово 25-годишње првосветитељство тамо мора скратити са 15 година?

Али зар Петар није могао отићи у Рим макар одма после Сабора? Ми држимо да није, јер се из посланице Галаћанима види, да је он после тога одпутовао у Антиохију, где се нашао с Павлом и где је морао да претрпи многе укорје од овога незнабожачког Апостола: „... А кад дође Петар у Антиохију, ја му у очи против стадох; јер беше зазоран...“ (II, 11).

А зар Петар није мигао бити у Риму после својега бављења у Антиохији? Да видимо. Нама је познато, да је око 58 године после рођ. Хр. св. Павле написао своју одличну и величанствену посланицу Римљанима. Па да је се Петар находио у то време у Риму, незнабожачки апостол не би га обишао а да га не поздрави, или да га не спомене, или бар да каже ма шта о његовој радњи у тој првопрестоници. Међутим св. Павле, поздрављајући све у свом писму тако, да су само поздрави у његову писму заузели скоро целу главу, не говори ни речи о Петру! — А можда је тада Петар одсуствовао, рећи ће католички богослови? Но како би то могло бити? Допустимо да је Петар тада и одсуствовао, али како ћемо да објаснимо оно, што Павле, почињући писати своју посланицу, вели: „Молећу се Богу свагда у молитвама својим да би ми кад Божија воља помогла да дођем к вама; јер желим видети вас, да вам дам какав духовни дар за вашо утврђење... За то, од моје стране, готов сам и вама у Риму проповедати јеванђеље“ (I, 10, 11, 15). На што би било ово проповедање јеванђеља од Павла, да је се Петар находио у Риму? Каки је то дар могао да да Павле, што га дотле већ не би дао Петар? Зар Петар није био довољно кадар да утврђује у вери? Види се, дакле, јасно, да Петар није могао бити у Риму у то време кад је св. Павле послао тамо своју посланицу, и да се онда његово првосветитељство у тој митрополији мора скратити са 17 година.

Али Петар је могао отићи у Рим после 58 године? Да видимо и то. У 61 години после рођ. Хр. Павле сам собом долази у Рим и браћа му излазе на сусрет. Већ овде не може да се не го-

 вори о Петру. Али ево како се описује тај догађај у књизи „Апостолска Дела“: „... и тако пођосмо у Рим... А после три дана Павле сазва старешине јеврејске. А кад се они скупише, говораше им... А они му рекоше: „Ми нити примисмо писма за те из Јудеје, нити дође ко од браће да јави или да говори што зло о теби. Него молимо да чујемо од тебе шта мислиш; јер нам је познато за ову јерес да јој се свуда на супрот говори.“ (XXVIII, 14—22). Ди ли је могућно и вероватно, да би се у књизи „Апостолска Дела“ овако говорило о Павлу, да је Петар тада био у Риму? Како је могло бити да се ова два апостола ту не сусретају, или да је римским јеврејима нужно било да од Павла сазнају што о јерусалимским јеврејима? Зар би могао св. Петар, који је био апостол обрезаних, да им тачно и добро не објасни оно, што су они сматрали за јерес? Зар нам ово не сведочи јасно, да они дотле нису ни слушали апостолске проповеди? Дакле не може се никако веровати, да је Петар био у Риму у једно исто време с Павлом, т. ј. у 1 год. после рођ. Хр. па с тога и мора да се скрати његово првосветитељство у Риму са 20 година.

Но зар Петар није могао доћи у Рим после 61 године по рођ. Хр.? И то ћемо видети. Св. Павле пробавио је у Риму две године. О томе сведочи 28 гл. 30—31 ст. књиге „Апостолска Дела.“ Исто тако је несумњиво и то, да је он одатле написао неколико посланица. Између осталих написао је Филмону: „поздравља те Епафрас, који је са мном сужањ за Христа Исуса, Марко, Арисарх, Димас, Лука, помагачи моји.“ Осим тога писао је и Колошанима и на свршетку својега писма вели: „поздравља вас Аристарх, који је са мном у сужањству, и Марко нећак Варнавин... и Исус прозвани Јуст...“ (IV, 10, 11). Овде св. Павле говори о свима лицима, са којима је у дружби био и која су подржавала му проповед. На како би могао да ништа не каже о Петру? Зар то није јасан доказ, да св. Петар у то време, није био у Риму? Најпосле, сви се слажу у томе, да је другу посланицу Тимотију Павле написао у 66 год. после рођ. Хр., пред мучењем својим на кратко време. И ево шта тамо читамо: „постарај се да брже дођеш к мени; јер ме Димас остави, омиле му садањи свет, и отиде у Солун; Крискент у Галатију, Тит у Далмацију; Лука је сам код мене... У први мој одговор нико не оста са мном, него ме сви оставише. Да им се не прими! (IV, 8—11, 16). Да је Петар тада био у Риму, онда зар би се Павле могао овако жалити и говорити, да му је само Лука остао веран, да га нико није подпомагао на првом испиту и да су га сви

оставиди? — Можда ће католички богослови рећи, да је тада Петар био у затвору? Но кад би тако било, онда би Павле, у писму својем Тимотију, сигурно споменуо о затвору садруга својега тако исто, као што је у писму Филмону споменуо о затвору Епафрасовом, а у посланици Колошанима о Аристарху, који је био с њим заједно у затвору. Мора се, дакле, закључити да до те године, кад је ова посланица била писана, св. Петар још није бивао у Риму; година је пак та била 66 после рођ. Хр. а у тој је години, по науци католичких богослова, св. Петар претрпио мучење; дакле, по казивању оних места у св. писму, што их ми показасмо, мора се извести тако закључак, да св. Петар никад није ни бивао у Риму, нити је тамо оснивао своју катедру.

Но поред показаних места ми налазимо у св. Писму такође још и других факта који нас доводе к таквом закључку. На пример св. Петар, услед нарочитог позива од Исуса Христа, није никако могао да избере Рим за место својега живљења. Али да видимо да ли је тако? У посланици својој Галатима св. Павле пише овако: „А за оне, који се бројаху да су нешто, каки били да били, ја не марим ништа; јер Бог не гледа ко је ко; јер они, што се бројаху као најстарији, мени ништа не додаше; него насупрот дознавши да је мени поверено јеванђеље код необрезаних као *Петру код обрезањих*, (јер онај који поможе Петру у апостолству међу обрезањима, помаже и мени међу незнабошцима), и познавши благодат која је мени дана, Јаков и Кифа и Јован, који се бројаху да су стубови, дадоше деснице мени и Варнави и пристадоше да ми проповедамо међу незнабошцима, а они међу обрезањима“ (II, 6—9). Истина Спаситељ је свима апостолима без разлике препоручио да иду по целом свету и да проповедају јеванђеље сваком створу; али се из посланице Галатима види, да је, осим тога, Петар нарочито позван био да проповеда јеванђеље Јеврејима или обрезањима. Зар би могао незнабожачки апостол писати, да је Петру поверена проповед јеванђеља међу обрезањима, да је Бог њега обдарио особитом благодати апостолства ради обрезањих, да је Петар изабрао био Рим — варош, у којој су живили необрезани, незнабошци, — за место својега сталнога живљења? Већ да допустимо да се Петар није покоравао позиву, што га је од Христа нарочито добио? Али књига „Апостолска Дела“ сведочи о његовом раду у Јерусалиму и овога околини, а посланица његова, коју је из Вавилона написао „насељеницима Понта, Галатије, Кападокије, Азије и Витиније“ показује, да је се он находио у самом центру израиљских

насеобина. Католички богослови доказују, да је апостол под Вавилоном разумевао Рим; „Овде име вароши, из које је посланица писана, не треба узимати у буквалном смислу. Петар је писао из Рима, али вели, да пише из Вавилона, с тога, што је тиме хтео да сакрије под овом метафором право место својега живљења, да не би изазвао гонење.“ — Но овака предпоставка не да се ни замислити.

(НАСТАВИТЕ СЕ.)

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Допис из Београда (у Босни) Г. уредниче! После вашег доласка у Београд, кад оно са честитим старином протом лозничким Игнатом и младим ђаконом Г. митрополита вашег (и нашег ако Бог да), Костићем у повратку вашем из Брчке проведосте дан два у Београду и св. божју литургију одслужисте, — дуго и за много ви и ваша дружина били сте предмет претресања и разговора. По себи се разуме, да су Турци ваш долазак сматрали као какав политички долазак, те су с тога и мервали за сваком кораком и покретом вашим. А најгоре за њих било је а и остаће загонетком оно одушевљене наших млађих грађана, с којим су вас том приликом предусредили; и оне песме о слободи, и о кнезу Милану које су том приликом јавно на улици певали. Ово неповерење према вашем простом доласку подкрепила је та околност, што је — као што смо чули наш владика јавно кајмакуму београдском Јајићу, да сте ви за сво време вашег пребивања у Брчку становали код проте Стеве. Кажу до душе да је владика и то јавно, како је он за сво то време налазио се око вас и није могао да примети какву заверу; али и пак желио је да се обрати пажња куда ви путујете. И заиста, да у Београду нисте коначно били код нашега проте, који је у добром до-слуку са турцима, лако може бити да би сте принуђени били преко Сарајева и Цариграда доћи у Београд. Но кад сте били код њега онда су они у неколико били сигурни, да вам тај неће дати да што погрешите. И ово је послужило, те сте ви здраво одпутовали и даље Босну пребродили.

Али покрај свега тога, истрага о вашем доласку и вашем путовању трајала је а траје и сада па се богме пружала на свакога с којим сте се ви ма где у путу састајали и говорили. Нарочито пак наређено је да се пази на проту брчког Г. Стеву, о коме се држи, да је у стању запалити турцима димлије у свако доба, па

ма да овај гледа само своје чисто црквено-школске ствари, и отимље као и из рече љусти зверске од њих једно по једно право црквено и школско које су они прогутали или смерају да прогутају.

У оваквом већ запетом стању, о чему прото Стево по својој правичности и вазда отвореном и јавном раду, ни сањао није, десно се један догађај с њиме у прошле божићне посте, на *аведене* богородице, који је по својим посљедицама повукао доста знатан број људи на одговор и који ће можда скуп бити и за самог проту Стеву. Ствар се догодила у селу Драгаљевцу.

Село Драгаљевац одстоји на 4 сахата растојањем од вароши Брчке. То је село у коме се родио прото Стево и где он има још два брата жива и до 25 кућа блиске фамилије, која се такође као и прото Стево презивље „Петковићи.“ У Драгаљевцу постоји дрвена црквица која је грађена 1764.-те године. а има и школа, такође од дрвета начињена 1852. године. Но и црква и школа дотле је забатаљена да горе бити неможе, а ово није због тога, што би људи били немарљиви насрам оваквих друштвених грађевина својих већ просто с тога, што су једном казали сви нуријаши који тој цркви припадлеже, да треба градити изнова и цркву и школу; па знате, како бива у оваквим временима, да нико неће ни једну баскију — ако се одковала — да прикује. А нурија није мала нити је сиромашна; већ напротив људи су ту имућни а има их на броју до 1500. домова, који тој цркви припадају. Да је довољно и свести код њих, јаван је доказ то, што у таквој јадној и жалосној школи, па ипак има преко 80 ђака, са једним доста добрим и практичним учитељем, који је дошао из Пеште. Но свуда је тако па и код нас, да људи имају покадшто и воље и новаца који су им нужни за остварење оваких племенитих грађевина, али немају *главе*, која би ове поједине воље скупила уједно, новац прибрала, па богме и куражи имала да позове мајсторе да цркву зидати одпочну. Одавно се прочуло, да такву вољу и кураж има у овој околини само једини прото брчански Стево. Осем тога људи из ове околине одлазе често у Брчко, па су там и на делу видели, како се заузимањем његовим у кратком времену заблиста диван храм у Брчкој а богме дивна и школа какву је редкост амо видети. С тога су од стране општине Драгаљевске одлазиле честе поруке прота Стеви, да се склони и да у њихову општину дође, те да народ покрене на грађење цркве и школе. Но прото је оклевао с доласком, јер та општина није у домашају његовог протопонијата; она снада под проту бељинског; те с тога прота Стево одбијаше сваку званицу и упућиваше на проту бељинског као надежног.

Но деси се, да се прота Стеви јако разболе брат у Драгаљевцу ~~www~~ и позове проту Стеву као свога брата на последњи разговор. Прото дође. Дан-два док је он био код брата, у том дође и ваведуће. И ја бејаш дошао цркви да се причестим. Света из околних села такође је било доста, а богме беше ту и 16 свештеника. (Ви знате да амо владике не дају по много нурџе, а и цркве су ретке, те с тога при овој цркви има тако значајан број попова.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

Кад се сврши богомоља и народ причести, онда прота Стево одвоји до 80 одабраних и првих људи из ове околине, а позва с њима и тих 16 свештеника, па им поче лепо и разложно говорити, да је већ време да одпочну грађење и цркве и школе. Није он изговорио ни десетак речи, а све из гласа повика: „хоћемо, хоћемо!“ У претресу и разлагању имућних домова, који ће новцем припомоћи, отпадоше 500 кућа, а остаде *хиљаду*. На ових хиљаду кућа разре-заше по 10 дук. цес., те тако записах на ту цел 10.000 дук. цес. Сви ови новци да се покупе за две године а темељ цркви да се положи на Петровдан. Црква да буде од печене цигље и камена, а тако исто и школа. Школа да буде двокатна, како би на другом спрату било квартира за три учитеља, па и за ученике. Прото Брчански изљуби се ту са свештенством и народом, честита им рад, кога већ предузимљу и отиде својој кући у Брчко.

Но тек што друго јутро осване, долете од једном 10 заптија у Драгаљевац и као бесомучни запитају „гди је прото Брчански?“

А ко оправи ове заптије и за што ?

Причају људи и то насигурно, да их је дотичним путем оправио прото Бељински. Јер овај како чу да је прото Брчански у Драгаљевцу одма заључи, да је он морао тамо доћи, да што кује противу њега и противу владике Дионисија; па с тога брже боље телеграфеше с кајмакамом паши и владици у Тузлу: како је прото брчански Стево искупио силни народ код Драгаљевачке цркве ваљда с намером, да буну дигне. И владика увери пашу, да ће то заиста учинити прото Стево, него да му се оружаном силом стане на пут. И ево због чега бељински кајмакам добије телеграм, да проту Стеву одма ухвати ако га ма гди у бељинској нахији нађе и да га пешице и везана дотера у Тузлу, а сељаке, с којима је он говорио, да строго и под апсом испита о свакој речици, која је из уста прота Стеве изашла. Но кад проту незастану код цркве, они зађу из села у село те све оне јадне невинне људе који су тај дан код цркве били, хватај и вуци у апс, а ни криве ни дужне. Неке од ових већ су одпустили јер нису могли наћи никакве кривице код њих, а неке и данас држе

под затвором ваљда с тога, што су намерни да их најпре острижу, па онда пунте. За сад им подмећу то, као да су код цркве викали „живио кнез Милан“! Но ми се чудимо, како се и за то могу људи казнити, кад ми амо у свима скоро песмама спомињемо наш народ српски и српскога кнеза. Та и ко може угушити у нама та најмилија осећања? Јест истина да под грубом силом варварском могу поједини људи доста претрпети, као што чујемо да и прота брчки од онога доба стоји под тајном стражом турском, која мотри на сваки миг његов. Али док затруби труба српска и док дође одређени рок све ће ове жртве изаћи на рачун и сугубо бити наплаћене, јер Србин бар у злу не остаје никоме дужан. . . Р.

Г Л А С Н И К.

(Дар цркви Орашачкој у окр. Крагујев.)

Цркви вазнесенској у селу Орашцу округа Крагујевачког приложили су:

Стеван Лукић из Орашца 1 Евангелије сребром искићено у вредности 26 дук. цес.

Радован Стојановић свињарски купац из Орашца 1 полијелеј у вредности 22 дук. цес.

Ђорђе Милојевић трговац из Аранђеловца два чирака за трапезу у вредности 4 дук. цес.

Сретен Стојановић из Аранђеловца 1 кадионицу у вредности 1 дук. цес.

Г. Милоје Теодоровић начелник у пензији живећи у Орашцу службеник у вредности 40 гроша.

Миленко Јоксимовић кмет опш. Орашке мали требник у вредности 1 дук. цес.

Петар Гаић из Ђопљара требник велики у вредности 2 дук. ц.

Јоксим Добричић трговац из Аранђеловца 1 чаршав на трапезу у вредности 3 дук. ц.

Г. Мила жена г. Милоја Теодоровића један чаршав у вредности 2 дук. цес.

Подносани у име цркве и парохије која реченој цркви припада изјављујемо овим путем најтоплију благодарност како приложницима, тако и нашем свештенику г. Љубомиру који је настојавањем придобио цркви те прилоге, и који се вазда о украсењу и приходу цркве трудио и труди.

У Орашцу 7 Јануара 1875 год.

ТУТОРИ ЦРКВЕ ОРАШКЕ

**Иван Марићевић и
Димитрије Јаковљевић.**

Издаје и уређује проф. богослов. архим. **Нестор.**

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.